

Ilona Romule

A tűz őrizői

Kerámia-gólemek, kerámia-szellemek*

Induljunk ki abból, hogy mi is az a gölem. A sokféle változatban előforduló zsidó legenda szerint agyagból formált emberi alak, melybe varázslás segítségével életet leheltek. Ezek a figurák alapvetően az ember segítő szolgálatában álltak, ám az is megtörtént, hogy ellene fordultak.

Amikor viszont a kemence-szellemekről beszélünk, szinte lényegtelen, hogy minek nevezzük őket. Lehetnek gólemek, istenek, angyalok, démonok, de akár ördögök is. Attól függ, hogy a világ melyik pontján praktizálnak, milyen kultúrtörténeti háttérbe ágyazva folytatják áldásos vagy pusztító tevékenységüket.

Nálunk, Lettországban, például kemence-ördögöknek hívják őket, megjelenésükben leginkább egy mókás, furfangos kisiút formáznak. Itt, a kecskeméti kerámia stúdióban pedig angyalok, ezért is található köztük számos angyalfigura. Ámde mutatkozzanak meg bármilyen alakban is, a szerepük az, hogy mint a magasabb erők képviselői, médiumként szolgáljanak a művész és a tűz között. A kemence-szellemek elsősorban a fatüzes égetéseket – mivel ezek eredménye a legkiszámíthatatlanabb – védik a balszerencsétől. Sohasem tudni, ki vezérli a kemencében zajló folyamatokat, az oltalmazó istenek-e vagy a démonok.

Mivel én fatüzes kemencét sohasem használok, nem vagyok „kiszolgáltva” a szellemeknek. Az elektromos és gázkemencékben történő égetéseknél nagy meglepetés nem éri a művészt, mert a művelet végig pontosan ellenőrizhető, előre lehet tudni az eredményt.

Viszont tavaly, éppen itt, a kerámia stúdióban volt egy olyan, már-már misztikusnak mondható élményem, amelynek hirtelen a kemence ördögei lettek a főszereplői. Már hosszabb ideje dolgoztam a stúdióban, és közben megbízást kaptam kecskefejek, -figurák tervezésére. Valamilyen megmagyarázhatatlan okból nagyon nehezen boldogultam a feladattal, nem jött ki az öntvény az öntőformából, ami végre sikerült, az kiesett a kezemből, értetlenül álltam a történések előtt... Pedig akkor még nem tudtam, hogy a java még hátravan. A több heti munkámmal megrakott gázkemencében olyan katasztrófa történt, amiben az összes alkotásom megsemmisült – a kecskék kivételével! Ott álltak a romokon szinte sértetlenül, legtöbbször a legérzékenyebb része, a szakálla, a szarva is ép maradt. És most csak gondoljunk arra, hogy kinek van még jellemzően patája, szarva és szakállja?

A kerámia stúdió munkatársai, Király Klára és Kis Jakab által megőrzött kemenceangyal-kollekció egészen egyedülálló, bejártam a világot, de effajta gyűjteménnyel még sohasem találkoztam. A kemencetérben lakó kis közösséget mindenképpen egyben kell tartani, legyenek bár tagjai emberi alakok, állatok, különleges lények, furcsa szerzemények.

* *A tűz őrizői* című installációt 2012 júniusában láthatta a közönség a Kecskeméti Kortárs Művészeti Műhelyek Nonprofit Kft. galériájában. Ötlet és installáció: Golovics Ferenc és Sütő Erika porcelántervező iparművész. A kiállítást Ilona Romule (Lettország) porcelánművész nyitotta meg.